

Khan Obafroht

Քսղաքալին «Կումարի» օրաթերթի հավելված

1990 թ. դեկտեմբեր, № 5: Գիւղ՝ 50 կուա.:

17.12.1988

ԳԵՏԻ ԵՎ ԱՐԵՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՐ

1-Л ЗАПРОСЫ

Դեկտեմբերի 7-ից հետո
սղնայ զայրում ամեն օր ար-
ձանագրվում էին ոչ մեծ ուժի
սորոդներում ընտաներ, ո-
րոնք նոր ավերածություններ
չին առաջացնում: Նոր
տարրվա առաջին օրը գրանց-
վել է Թինգ անգամ: Անհնա-
կանում, Կիրովականում և

Մարդիկում: Խալիքում ծեղը
3,5 րոպ:

Այս շնորհը, որոնք դեկտեմբերի 7-ի երկրաշարժից մեռու վթարային պիճակրութիւն գտնվում, նրանցում ըստ կըսվեցից պայտեցման աշխատաբերությունը:

11-*E* *Santhosh*

ԽՍՀՄ Մինհատրմերի խոր-
հուրդը ընդունեց «Հայկական
ԽՍՀ աստվածին Էլեկտրակա-
յանը կանգնեցնելու և Անդր-
կովկասի Էլեկտրամատակա-
րարությ ապահովելու ուղղու

թյամբ միջոցառութենքի ձևութափման մասին» որոշումը Առաջին Եներգաբարոկը կիսանգ Անցվի 1989 թվականի փետրվարի 25-ին, իսկ երկրորդը՝ մարտի 18-ին:

17.2. ЗАМУЧЕРИ

Երևանում տեղի ունեցալ
Հայկական ԽՍՀ կոսակցա-
կան տնտեսական արդիվի
ժողովը, որ մասնավորա-
պես ընդգծեց, որ Հայա-
տանի կոմունիսմերը առա-
ջին իսկ բովանդարից գլխա-
վորեցին Բանքապետության
աշխատավորների աշխա-
տանքը ողբերգական իրավի-
ճակից դորս գալու ուղղու-
թյամբ՝ ամենապատահանա-
տու և ամենադժվարին տե-
ղահաներում ցուց տարով անձ
նիբուժան օրինակներ:

Ալբախիք ժողովում երայի
ունեցավ ԽՄԵԿ Կնտկրուի
քաղյութոյի անդամ, ԽՀՀՄ
Մինստրների խորհրդի նա-
խագահ Ն. Բ. Շիմկովի:
«Դժբախտությունը մեկ ան-
գամ ևս ցոյց տվեց, — ասաց
նա, — որ մենք ուժեղ ենք,
եթիւ միասին ենք, որ միայն
խնտերնացիոնալիզմի և վե-
րակառուցման ուժիներում է
գտնվում բոլոր, այդ թվան
նաև հնացած պրոբլեմների
լուծումը, ցանկացած դժբախ-
տության և դժվարության հայ-
թափառումը:

Հայաստան: Այն սովորեցնում է մեզ ճակատագրի ողջ փորձով սիրել ըստիանոր հոդը՝ իր ողջ անձայրածիրությամբ, մեր բանականության կատարելագործմամբ:

Միևնույն գործառնություն
Գրող

U. S. B. U. P. Z. B.
Z. U. S. U. S. P. U. D.

800

Վաղոց համակրում եմ նայ
ժողովրդի՛ Արա իմաստո-
ւչան, խիզախոթյան ո նա-
շողության, կնասունակոթյան
ո նպարտության համար:

ՄԻԽԱՅԻԼ ՇՈՏՐՈՎ
Դրամատորգ

6

Հայաստանում հողը սա-
սանվել է, տարով 100 հազար
շ.թ., անօթևան բողնիւրով մեկ
միջնորդ, սփռելով սարսափ,
աղքատություն, վիշտ: Սա
նոր տարածախռովորուն է
նրա զավակների համար:
Դրանք կարիք ունեն ձեր
կարեկցանքին, ինչ ձեռվ է,
որ այն արտահարովի: Հա-
զուած, վերժակ, հակարին-
տիկներ, դրամական միջոց-
ներ (որքան էլ դրանք հա-
մաստ լինեն): Դրա համար
էլ ևս զիանվորեցի մի կազ-
մակերպություն, որը կախված
է միայն ձեր սրտից ու ձեր
խոճից:

ԸԱՐԻ. ԱԶՆԱՎՈՒՐ

ԱՐԵՎ Ա ՊԵՏ
Հայութակ պատշործա-
կան Առաջըն (ԱՄՆ) մոխիստիազան

Քեմս Է., թէ տեղի է ուշացնել
անսպասելի հաջորդական բաներից շատը
վերաբերա գիտելիքների հետ: Գոյքն
ուժութեա... Եթէ բաւրարա է լուսավորութեա-
պատճենը պատճենը կիսե՞ն, իսկ սրբու-
թանը:

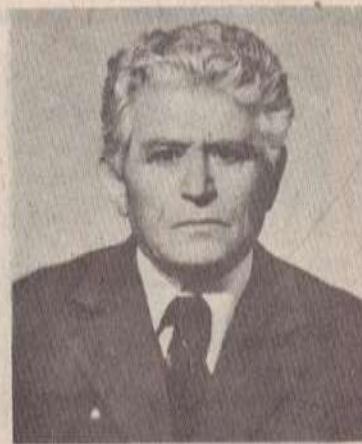

Ծի թաղամասի ինը հարկանի
քը բնակաբանում գրուցում էիր՝
ավտորուսացին պարկի աշխա-
տակից ամեսնոյ Մամիկո-
նի, գույզա-նասկեղենի ար-
տադրական միավորման գոր-
ծոյ արտադրամասի ենթա-
վարքեա որդուոյ Վարդամի,
Կարինե Բարսիդ ու Սրբա-
դի թոռնիկիդ մես: Խոյ Հովի
կը մանկապարտեզում էր:
Անհապարտու այդ օրն էլ վճր
վեց նրա ճակատագիրը. մնաց
մեն-մենակ...

Կարին դատերդ չորրորդ
աղջմակը՝ երկամզա Արաբս-
յան նոր էր ապարհնվել և
դու, որ ամբողջովին նվիրվել
էիր Արա խնամքին, Թիգան-
դանոցից դուրս գրվեցիր փո-
քըր-ինչ թեթևացած։ Վերջա
պես, նորից կիմեև տաճը, Բա-
րագատներին և ընկերներին՝
տրիկուածագործների շրջա-
նում։ Կողեւկտիվում եռեք տաս
նամյակ շարտնակ վաւ արան
վում էր գործողին հմտություն
ները, Վարպետությունն ո
փորձ։

Նոր էիր կենաքռչակի անցել: Այդ օրը պատկերազարդ ալբումն էիր գնել Հովհանի Բամար և շտապում էիր ուրախացնելու թոռնիկին: Քո ներկայությամբ շորքը ուրը լիցվում էր մեղմությամբ, ապահով

ՀՐԻՓՍԽԻՄԵ ՆԱԶԱՐԵԱՆ
Նկարներում.— Մամիկոն և
Տիգրան Ալեքսանդր Առաքելին

ԱՐԹՈՒՐ ԱՐԹՈՒՐԻ

Կյանքի բեղմնավոր ուժի է
անցել երկրաշարժին Կառչ
Բնա միասին զոհ դարձած Ս.
Հարությունյանը: Մնվել է
1911թ. Ախորյանի ցքամի
Հովհան գյուղում: 1930 թվա-
կանից ԽՄԿԿ անդամ էր:
1933 թ. աշխատել է Կիրովա-
կանի «Սոցարշավ» թերթում
որպես պատասխանատու
խմբագիր: Ընտրվել է ՀԿԿ 10
-րդ համագումարի պատգա-
մավոր: 1938-ին քայլսորհողի
գործկում կադրերի քածմի
վարիչ և աշխատել: Ապա
տեքստի կոմիտեառում քաղ-
լուսկարինեստի Վարիչ: 1941-ի
հունիսից Հարությունյանը մար-
տնչում էր 1-ին բարժիական
ռազմաճակատի 50-րդ դիվի-
զիայում. սկզբում վաշտի քաղ-
դեկ էր, ապա՝ հրամանատօր:

Ըստպատերազմբան տարի-
Անըն, մինչև 1975 թվականը
Ս. Հարությունյանը քաղյուր-
Բրդի գործկումի մշակույթի վա-
րիչ էր: Պարզևատրվել է բազ-
մաթիվ պարզմներով:

ՆԻՍԱ. ՍԵՐԳՈՅԻ
ԲԱՂԴԱԾԱՐՑԱՆ

Մնվել է 1928 թ., Արթի-
կի շրջանի Փանիկ գյուղում
Կրթությունը ստացել է տե-
ղի միջնակարգ դպրոցում
1948 թվականին ընդունվել
է Լենինականի բժշկական
տեխնիկում, ավարտել է
1951-ին։ Նույն թվականին
էլ աշխատանքի է ընդունվել
Լենինականի մանուկների
տանը որպես բուժքույր։
1953 թվականից աշխատել
մեր քաղաքի ծննդատանը
որպես մանկաբարձութիւն
35 տարի աշխատել է
նույն հիմնարկում, ցու-
ցաբերելով նվիրվածություն
ու հոգատարություն հի-
վանդների նկատմամբ։ Այդ
շարաբաստիկ օրը գտնվել
է հիվանդասենյակում, հի-
վանդի կողքին...

ԳՈՒՐԳԵՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՍԱՀԱԿՅԱՆ

Առավոտը բացվել էր հարազատ քաղաքի վրա: Ծիշտ է, անսպոռ էր այդ օրվա առավոտը, բայց բոլոր թեաքերում տանը հաց էր պետք: Ու բայց նա իր ւոլորական հացի ճանապարհով:

Գնաց հացի ճանապարհով, գնաց ու չվերադարձավ: Այդ օրվա հացը արյուն ու արցունք, վիշտ ու շիրմաքար դարձավ մեր քաղաքի համար: Խթարկե, տարիք էր ապրել Գորգեն Բայրիկը, բայց ապրել էր շիտակ, մաքոր ու ապահված: Երկի ալբան երիտասարդների կորուստը նոր համայնք թերև պետք է լիներ, բայց անամոք է կնոջ ու զավակների վիշտը: Եվ Գրապ մայրիկը միշտ էլ արցունքն աշքերին իր մեծ վիշտն է ողբում, նետն էլ անընդհատ կրկ նում: «Սլյուսն տանջված ու հոգաւոր, զավակների համար ոչինչ չխնայած հայրը իր զավակների թերերի վրա, իր ստեղծած օջախից պետք է հրաժեշտ տար...»:

ՊԵՏՐՈՒ ԽՈՎԱՔ ՊԵՏՐՈՎԻԿ

Ինչպիսի շնորհաշատ երիտասարդ էր 29-ամյա Պետր (Պետրոս) Պետրովանը: Ավարտեց Նեկրասովի անվան 18-րդ դպրոցը գերազանց գնահատականներով, պատմեալու շինարարական տեխնիկումը՝ սովորելով մի շաբթ արթևատներ: Պետյան մոր հնազան որդին էր: Ծառ էր միրում եղբայրներին ու քոյլերին: Ընկերների կողմից ևս հարգված էր: Երկրաշարժից երեք ամիս առաջ մոր՝ Արևինայի հետ գնաց Լենինգրադ տեսակցելու զինծառայող երրորդ՝ Ռուբիկին: Վերադաշտվութեալ Լենինգրադից, շտապ անօսաւ աշխատանքի: Ես ուսման երկուաշուրջ չխնայեա նաև որան:

Խնչո՞ւ էր Պատրի անմերք կրկնում. «Ինձ մնացել է մեկ տար-
վա կյանք»: Խնչպե՞ս էր զուսկեր բախտը, մնում է անհայտ: 1988-ի
դեկտեմբերի 24-ին մենք նշեցինք օրա ՅՈ տարին՝ առանց իր ներ-
կապության: Փոքրիկ Արևիկն ու Լուսինն հաճախ են հարցնում.
«Մարդիկ, Պատրի հայրինը կգա» պաօր»:

ՀԱՐՊԵԱՆՆԵՐ

Գիտե՞ք, թե ով է աշխարհի ամենահարուստ մարդը՝ սիրում էր ամեն անգամ մոտիկներին, ընկեր բարեկամներին և արդյունքի ֆարիզ կայի աշխատակից ՌՈԲԵՐՏ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԾ (ծնված 1987 թ.) ու պատասխանում էր՝ «ինարնե, ես»:

Այս, իրեն Բամարում էր ամենահարուստ մարդը, որովհետո...Որովհետո որդի ուներ խճանահ, օգնուած, որու-

տղր ուներ՝ բարի ու գեղեցիկ Աստղիկը, որն արդեմ երկու երեխաների մայր էր, Մարգ չի ու Մարտոնիկի մաման երկու անուշիկ թոռնիկներ ուներ...Ուներ ամոր ու երջանիկ ընտանիք: Ապրում էր լեհինականցու նամու-թափիրով, կատակ-հումորով: Մեծի հետ մեծ էր, փոքրի հետ՝ փոքր:

Որդիկ Զոյսկը (Ճնշած՝ 1966 թ.) ռապորտամ տարի-

ρρούσ φρούσ έτη ρωβασιτηδού
τριπλάσιον μαργηκήσι, φρούρη-
κήσ αλφρυψιδ, φρούσ έτη λουσ
ρή φετησεκτισιασ, φαρνίσι:
δωηλητηρή πι υφρον μιασις;
Αγέν υφρον, πρι λιαψιασαρωσισ
ρωχυσιν έτη λιαρωσιασιερήσι,
ράλιερηστρήσι... αγέν αιδηνάθρ
απωχιασ: Φρούσ έτη θωρική,
λιαρερήσι λιπιδησιέρησι πι λιπού,
μηχάζι... τετρεθάρησι πι αιδησ-
φρέρησι έρικασησ δητηρησι
ρωβασιτηδητωφητησιέρηρη: Μιέλ
κερρ λιαπούσι έτη ηωχενασιηρήσι
απωχ σι υφαντούσι έτη λιαφανόσι

զգում էր, որ թնդյանները ավելի լավ էին պատահացում և բռնի: Ներքինը: Ավտոմեքենան էր Վարում, տարված էր ուսումնակայություն:

Հարոցանների ընտանիքին հմայք էր տախոս դուստր՝ ԱՍՏԾՈՒԿ ՌՈԲԵՐՏԻ ԿՅՈՒՐԵՎԱՆԸ (ՀԱՐՈՑԱՆ, ծըն վաճ 1964թ.): Միիրում էր Աւո դիկը երկանքին նայել, գտնելի էր աստղը: Երկանքում այսու աստղեր են փայլում զեղեցիկ ու շոշափողն, մեծ ու փոքր դիկ աստղեկմեր, 'մինչդեռ ոչ

բանց մեջ չկա քո աստղը և
ոչ Էլ քո երկու զավակների
(Մարտունիկ ու Մարգո)՝
աստղերը: Միահամայից հա-
վարեցին ձեր կյան-
քի աստղերը ու դար-
ձաք նուշ, հիշողություն: Նը-
կարից նայո՞ւ այս անմեղ, դեռ
կյանքի շարն ու բարին չհաս
կացո՞ւ գառնուկներդ արդյոք
ամափո՞ւ այն բույսերին ի՞նչ
էին գգում, հավատում էին,
որ կիրկես: Հարուստների ըն-
տանիքի կորուստը սւածոր
էր:

ԿԱՍՏԻՎԱԳՐԱԾԱԼՈՒՄ

(Ակադեմիական հայոց պատմագիր՝ № 4-ում)

զիափի ինստիտուտի փոխտքարենք:

— Դա սուս է, — Ժամանեց ուկրաինութիւն:

Լեհականացի մասնագիտները Բարձական անցան մեղադրով և Նուայանովիշին, որը երկրաշարժի օր ճշգրիտ չի կարողացել կանխատեսել:

— Ոչ մի սեբամորդ չի համաձայնի, որ երկրաշարժը արտաքրիպի ուժին մերգործության մեջ նամարկի, — առաջ լեհականացի երիտասարդ երկրարիմիլու Հ. Գյորգականը: — Դա բացառված է: Ուժու երկրաշարժը տասնակ տարիների ընթացքում են գոյանու: Երբ նասի այն իրավիճակին, որ կոտակած լարումները միշտ վայրի խզման հասցնեն, տեսականորմ հնարավոր է, որ Նուայանովիշի Ակադեմիա բարերը բողարկի մեխանիզմի դեր կատարեն: Երկրաշարժի համապատասխան բարդ ընթացք է: Այս երկրաշարժին

աղբյուրը 20 կմ խորության վրա էր: Լարումների մասին էլ մենք թի բան գիտենք: Երկրաշարժնի պարբերական նույթան տեսությունը ևս մերժ վում է, որանք անկայուն են թե ժամանակին, թե տարածքի մեջ: Հայաստանը Չինաստանից մնան երկրորդ երկիրն է, որ դարեւ ոի ընթացքու երկրաշարժնի մասին գրավոր տեղեկություն ենք են պահպանվել:

— Որպես երկրաբիուլու առան, որ ոչ մի եղանակ մենք իրավունք չունենք ներքելու, մասնավանդ, առանց խորածության լինելու խնդիրի մեջ: Ոչ ոք մողովորդին այնքան ճշգրիտ կանխատեսում չի տրվել, որքան այս կի՞մը, — ասաց Ռ. Գյորգյանը:

— Ես կանչառեն եմ նաև 1982 թվականի ճապոնիայի Հոկայուսի երկրաշարժու: — ասաց ուկրաինութիւն:

— Հենց Հայաստանու է երկրաշարժնի կանխագուշակույթը լավագուն համար զի: 21 երկրաշարժնից 19-ը գուշակել են: Լեհականացի սական դաշտերի միջոցով են

(Հարուսակությունը՝
8-րդ էջում)

ԵՐԵՐԵՐԻ

Հինգ կրնաների մայր ՄԱՆՏԻԿԻՆ, որը երկրաշարժից զոհվեց դեռամսաւ դատեր Բետ:

Քո թարմ շիրմին ինչպես
մոտ զամ,
Որ չարթանան վերթեր,
Շորջ վառեմ լուս ու
կրակի,
Ծոյն մրած ձեռքերդ:

Դու աշբ-ունը էիր
արեգական
Ծոյրդ երբեք չեմ մարտմ.
Միրու էիր՝ ամեն մամլան,
Որին բո՞նը նամարդու:

Ծփուն էիր ինչպես
մայր զետ,
Վասակմարով կարկաչուն.
Զինա՞ր էիր՝ կանաչավետ,
Բորումնալից, շառաչուն:

Ա'յս, դու աշո՞ւն, ձմե՞ն
չիկած
Տերևները չորացան,
Այս ի՞նչ արեց անգութ

աստված,
Ժայռոտ եղալ ցիր ու ցան..

Այս փոշ կամքից դու
փոշ տարար,
Ցավե՞ր, ցավե՞ր
անդաման.

Սրբ կուժ քարին առավ,
Լցւեց գիմով դատմաթան:

Հոգին բարու ծով էր մի մեծ,
Այս ի՞նչ ալիք թեզ տարավ,
Մորդ աշքը լացով թողեց
ու թեզանից միշտ ծարավ:

Աղջանակի դու լավ նայիր,
Մորիի աշքից արցունքներ,
Լուսի սանրով ծամը
ասմիքի,

Ասուղերն արա նողոնքներ:

Զուգի՞ր, զուգի՞ր նարի
նաման

Ակն-ցողով բյուր, ամթիվ
Ու աղավնի դարձրու մարմ,
Թող թոմի գա մոյք բանից:

Էլ չնն ժպում ասուղերը
շինչ,
Վշուից մայր նողն է արբել—

Ե՞ր էիր եղել այսրան
դու լուն,

Մեզնից խոռվ, անտարեր:

Էլի ձմեն, մշուշ չորս դին...

Այս, ով մարեց կրակի,

Մ' մի կաց առ ամեն
սրուից,
Ու տար պամիր տակի:

Վեր կաց, վեր կաց
անգին բուրիկ,

Հերթի՞ր դիպամք բախւի,

Հերթով պիոի զան
մարդիկ—

Օրենքն այս մին մի
խախտիր:

Քո մի տունը բանեց
աստված,
Այս մեկն էլ դու ավերիր:

Վեր կաց, բուրիկի իմ
տառապած,
Բուժում կա' որ ցավերին...

...Կյանքը ծով է
փոթորկամուզ,

Մարդիկ՝ նավեր նասարակ,
Գալիս անցնում են սու
ու փոս,

Մերը՝ դանդաղիուտ,
մերթ՝ արա՞գ:

Ընտանիքը էլ, ասես
մի նազ,
Թողիր ծովում նողմանար:

Զարթնի՞ր, փարոս, ցոլա
ու պարզալ—

Մի' տար լուսերդ այն
աշխարի:

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՂԱՎԱՆՅԱՆ

1990 թ. նոյեմբերի
ԵՐԵՎԱՆ

Խորական ամսագրից:

